concept van wijzigingen aan te bieden. Zij laten daarbij echter, ter nadere verklaring van de wijze, waarop zij hunne taak hebben opgevat, deze opmerkingen voorafgegaan:

1o. Hunne bedoeling is niet geweest, eene revisie voor te stellen van de geheele Kerkenordening, ten einde alle Artikelen zóó te maken, als men thans eene Kerkenordening zou opstellen wanneer er nog geene was. Op ééne Synode zou er — tenzij ze zeer lang bijeen was — geen voldoende tijd zijn, om het geheele kerkelijke leven in al zijn omvang te behandelen, en over alle daarop betrekking hebbende vraagstukken eene beslissing te nemen. Bovendien is er over vele punten, die bij eene alles omvattende regeling aan de orde zouden komen, thans in onze Kerken nog geene „communis opinio"; althans niet in die mate, dat het raadzaam zijn zou, daarover nu reeds eene beslissing te willen uitlokken.

En voorts, wat eigenlijk op zichzelf reeds afdoende is: Deputaten hadden zich te houden aan het hun gegeven mandaat, waarbij hun uitdrukkelijk was opgedragen, wijzigingen te ontwerpen, niet voor eene revisie der geheele Kerkenordening, maar slechts voor eene revisie van die Artikelen, waartegen als bezwaar was in te brengen, dat zij niet meer pasten op het kerkelijk leven van den tegenwoordigen tijd.

2o. Daartoe hebben zij zich zooveel mogelijk aangesloten aan hetgeen historisch gegeven was en aan hetgeen in het kerkelijk leven zelf reeds sedert lang vrij algemeen was aangenomen. En daarom hebben zij laten rusten, wat in onze Kerken nog zeer uiteenloopend beoordeeld wordt, en dus thans niet zou kunnen beslist worden zonder verdeeldheid in de hand te werken, en alzoo de goede orde eerder te verstoren dan te bevorderen.

3o. Hunne voorstellen hebben dus bepaaldelijk ten doel:

a. Uit de oude Kerkenordening, gelijk die met eenige kleine wijzigingen in 1892 bij de vereeniging der Gereformeerde Kerken behouden is, weg te laten, of daaraan toe te voegen, of daarin te wijzigen, al wat feitelijk reeds sedert lang algemeen vervallen of bijgevoegd of gewijzigd is;

b. Bepalingen, die blijkens de ervaring gedurig misverstaan worden, door redactie verandering te verduidelijken;

c. Zoo min mogelijk generale bepalingen te maken; zoodat deze alleenlijk inhouden, wat tot handhaving van orde en recht volstrekt noodig heeft algemeen geregeld te worden, terwijl de regeling van al het andere aan de vrijheid der Kerken en aan het leven zelf blijft overgelaten;

d. Bij voorgestelde wijzigingen zich in stijl en woordenkeus zooveel mogelijk aan te sluiten aan de oude kerkelijke taal; en eindelijk

e. Ter voorkoming van verwarring bij de aanhaling van Artikelen, hun aantal en cijfers te behouden.

Met inachtneming van deze opmerkingen meenden zij het volgende Concept aan de Kerken te moeten aanbieden; daarbij de bede voegende, dat de Heilige Geest de Kerken èn vóór èn op de Synode bij de behandeling dezer zaak moge leiden.

Uit naam van de Deputaten voornoemd:
J. HANIA,
Rapporteur

STEENWIJK,
15 Dec. 1904.

Concept van gewijzigde Kerkenordening.

Van de Diensten.

Art. IV. De wettelijke beroeping dergenen die tevoren in den dienst niet geweest zijn, zoowel in de steden als ten platten lande, bestaat:

Ten eerste, in de *verkiezing*, dewelke na voorgaande gebeden geschieden zal door den Kerkeraad en de Diakenen, met onderhouding van de regeling, die daarvoor plaatselijk in gebruik of door den Kerkeraad vastgesteld is, en van de kerkelijke ordinantie, dat alleen diegenen voor het eerst tot den Dienst des Woords kunnen beroepen worden, die door de Classe, waarin zij wonen, praeparatoir geëxamineerd zijn; en voorts in Kerken met niet meer dan twee Dienaren ook met advies van de Classe of van den hiertoe door de Classe aangewezen consulent, waar zulks tot nog toe gebruikelijk is geweest.

Ten andere, in de *examinatie* of onderzoeking beide der leer en des levens, dewelke staan zal bij de Classe, aan welke de beroeping ter approbatie is voor te stellen, en geschieden zal ten overstaan van de gedeputeerden der particuliere Synode of eenige derzelven.

Ten derde, in de *approbatie* en goedkeuring van de lidmaten der Gereformeerde gemeente van de plaats, wanneer, de naam des Dienaars den tijd van veertien dagen in de Kerk verkondigd zijnde, geen hindernis daartegen komt.

Ten laatste, in de openlijke *bevestiging* voor de gemeente, dewelke met behoorlijke stipulatien en afvragingen, vermaningen en gebed en oplegging der handen van den Dienaar, die de bevestiging doet (of eenige anderen, waar meer Dienaren zijn), toegaan zal, naar het Formulier daarvan zijnde.

Art. V. Nopens die Dienaars, die nu alreeds in den Dienst des Woords zijnde tot eene andere gemeente beroepen worden, zal desgelijks zoodanige beroeping geschieden, zoowel in de steden als ten platten lande, door den Kerkeraad en de Diakenen, met onderhouding van de regeling, die daarvoor plaatselijk in gebruik of door den Kerkeraad vastgesteld is, en van de generale kerkelijke ordinantien over de beroepbaarheid van hen, die buiten de Nederlandsche Gereformeerde Kerken gediend hebben, en over het meer dan eenmaal beroepen van denzelfden Dienaar in dezelfde vacature; in Kerken met niet meer dan twee Dienaren ook met advies van de Classe of van den hiertoe door de Classe aangewezen consulent, waar zulks tot nog toe gebruikelijk is geweest; en voorts in alle Kerken met approbatie van de Classe, aan welke de voorzeide beroepenen vertoonen zullen goede kerkelijke attestatie van leer en leven, en met approbatie van de lidmaten der Gereformeerde gemeente van de plaats, wanneer, de naam des Dienaars den tijd van veertien dagen haar voorgesteld zijnde, geen hindernis daartegen komt; waarna de beroepenen met voorgaande stipulatien en gebeden zullen bevestigd worden, naar het Formulier daarvan zijnde.

Art. VII. Niemand zal tot den Dienst des Woords beroepen worden, zonder dat men hem in eene zekere plaats stelle, ten ware dat hij gezonden worde om hier of daar kerken te vergaderen.

Art. VIII. Men zal geen schoolmeesters, handwerkslieden of anderen, die niet gestudeerd hebben, tot het predikambt toelaten, tenzij dat men verzekerd zij van hunne singuliere gaven, godzaligheid, ootmoedigheid, zedigheid, goed verstand en discretie, mitsgaders gaven van welsprekendheid. Zoo wanneer dan zoodanige personen zich tot den Dienst presenteeren, zal de Classe hen (indien het de particuliere Synode goedvindt) eerst examineeren, en naardat zij hen in het examen bevindt, hen een tijd lang laten in 't privé proponeeren, en dan voorts met hen handelen, zooals zij oordeelen zal stichtelijk te wezen, volgens de generale regeling, daarvoor door de Kerken vastgesteld.

Art. X. Een Dienaar, eens wettelijk beroepen zijnde, mag de gemeente, aan welke hij verbonden is, niet verlaten, om elders eene beroeping op te volgen, zonder bewilliging des Kerkeraads met de Diakenen, en met voorweten van de Classe, gelijk ook geene andere Kerk hem zal mogen ontvangen, eer hij wettelijke getuigenis zijns afscheids van de Kerk en Classe, waar hij gediend heeft, vertoond hebbe.

Art. XI. Aan de andere zijde zal de Kerkeraad, als representeerende de gemeente, ook gehouden zijn hare Dienaars van behoorlijk onderhoud te verzorgen, en hen niet uit hun dienst te ontslaan zonder kennis en approbatie van de Classe en van Deputaten der particuliere Synode.

Art. XV. Het zal niemand geoorloofd zijn den dienst zijner Kerk onderlatende, of in geenen vasten dienst zijnde, hier en daar te gaan prediken buiten consent en autoriteit der Synode of Classe. Gelijk ook niemand in eene andere Kerk eenige predikatie zal mogen doen, of Sacramenten bedienen, zonder bewilliging des Kerkeraads van die Kerk.

Art. XIX. De gemeenten zullen, voor zooveel noodig, arbeiden, dat er studenten in de Theologie zijn, die door haar onderhouden worden.

Art. XX. In de Kerken, waar personen zijn, die volgens Art. 8 bekwaam zijn geoordeeld om tot den Dienst des Woords te worden voorbereid, zal men tot hunne oefening het gebruik der propositiën kunnen instellen.

Art. XXII. De ouderlingen zullen door het oordeel des Kerkeraads en der Diakenen verkozen worden, volgens de regeling, die daarvoor plaatselijk in gebruik of door een Kerkeraad vastgesteld is; bij welke regeling het naar de gelegenheid van iedere Kerk vrij zal zijn, van tevoren de gemeenteleden in staat te stellen op geschikte personen de aandacht te vestigen, en voorts vrij zal zijn, voor de verkiezing zelve zooveel ouderlingen, als er van noode zijn, aan de gemeente voor te stellen, om van diezelve (ten ware dat er eenig beletsel voorviel) geapprobeerd en goed gekend zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd te worden, of een dubbel getal aan de gemeente voor te stellen om het door haar gekozen halve deel op dezelfde wijze in den dienst te bevestigen, volgens het Formulier daarvan zijnde

Art. XXVII. De Ouderlingen en de Diakenen zullen naar plaatselijke regeling twee of meer jaren dienen, en alle jaar zal een evenredig deel aftreden. De aftredenden zullen door anderen vervangen worden, ten ware dat de gelegenheid en het profijt van eenige Kerk, bij de uitvoering van Art. 22 en 24, eene herkiezing raadzaam maakten.

Van de Kerkelijke samenkomsten.

Art. XXXIII. Die tot de samenkomsten afgezonden worden, zullen hunne credentie-brieven en instructiën, onderteekend zijnde van degenen die ze zenden, medebrengen, en deze zullen alleen keurstemming hebben, ten ware in zaken, die hunne personen of Kerken in het bijzonder aangaan.

Art. XXXVII. In alle Kerken zal een Kerkeraad zijn, bestaande uit de Dienaren des Woords en de Ouderlingen, dewelke, althans in de grootere gemeenten, ten minste alle weken eens te zamen komen zullen, alwaar de Dienaar des Woords (of Dienaren zoo daar meerdere zijn, bij gebeurte) presideeren en de actie regeeren zal.

Art. XXXVIII. Wel verstaande, dat in de plaatsen, waar de kerkeraad voor het eerst of op nieuw is op te richten, 't zelve niet geschiede, dan met advies van de Classe. En waar het getal van de Ouderlingen klein is, zullen de Diakenen door plaatselijke regeling mede tot den Kerkeraad kunnen genomen worden; hetgeen altijd geschieden zal, waar dat getal op minder dan drie is bepaald.

Art. XXXIX. Plaatsen, waar nog geen kerkeraad zijn kan, zullen door de Classe onder de zorg van een genabuurden Kerkeraad gesteld worden.

XL. Desgelijks zullen de Diakenen samenkomen, waar zulks noodig is alle weken, om met aanroeping des Naams Gods, van de zaken, hun ambt betreffende, te handelen, waartoe de Dienaren goede opzicht zullen nemen, en zoo noodig zich daarbij laten vinden.

XLII. Waar in eene Kerk meer Predikanten zijn dan één, zullen ook zij, die niet volgens het voorgaande artikel afgevaardigd zijn, in de Classe mogen verschijnen en adviseerende stem hebben.

Art. XLVI. De instructiën der dingen, die in meerdere vergaderingen te behandelen zijn, zullen niet eerder geschreven worden voordat over de daarin voorgestelde punten de besluiten der voorgaande Synoden gelezen zijn; opdat 't gene eens afgehandeld is, niet wederom voorgesteld worde, ten ware dat men iets achtte verander te moeten zijn.

Art. XLVII. Alle jaren (ten ware dat de nood eenen korteren tijd vereischte) zullen eenige, zooveel mogelijk tot dezelfde provincie behoorende, genabuurde Classen samenkomen, tot welke particuliere Synode uit iedere Classe twee Dienaars en twee Ouderlingen (welk getal door eene Synode, die uit slechts drie Classen bestaat, ook op drie kan gesteld worden) afgevaardigd zullen worden. In 't scheiden, zoowel der particuliere als der Generale Synode, zal eene Kerk verordend worden, die last hebben zal, om met advies der Classe den tijd en de plaats der naaste Synode te stellen.

Art. XLIX. Iedere Synode zal ook eenigen deputeeren, om alles wat de Synode geordonneerd heeft, te verrichten en in voorvallende zwarigheden aan de Classen de hand te bieden, waarbij voor de onderscheidene belangen zooveel mogelijk afzonderlijke groepen van deputaten te benoemen zijn, en om, althans ten getale van twee of drie, over alle peremptoire examens der aankomende predikanten te staan. En alle deze Deputaten zullen van alle hunne handelingen goede notitie houden, om de Synode rapport daarvan te doen, en zoo het geëischt wordt, redenen te geven. Ook zullen zij niet ontslagen wezen van hunne dienst, voor en aleer de Synode zelve hen daarvan ontslaat.

Art. L. De Nationale Synode zal ordinaarlijk alle drie jaren eens gehouden worden, ten ware dat er eenige dringende nood ware, om den tijd korter te nemen. Tot deze zullen twee Dienaren en twee Ouderlingen uit elke particuliere Synode afgezonden worden. Voorts zal de Kerk, die last heeft om den tijd en de plaats der Generale Synode te benoemen, zoo dezelve naar het oordeel van minstens twee particuliere Synoden binnen drie jaren te beroepen ware, met advies of onder goedkeuring van hare particuliere Synode van den tijd en de plaats besluiten.

Art. LI. Voor de Gereformeerde Kerken van Europeanen in Nederlandsch Indië wordt de wijze waarop zij met de Kerken hier te lande in verband staan, door de Generale Synode geregeld.

Art. LII. Desgelijks wordt de arbeid der kerkelijke Zending in Nederlandsch Indië, voor zoover deze algemeene bepalingen noodig heeft, door de Generale Synode in eene Zendingsorde geregeld.

Officieele Berichten.

ZENDING ONDER DE JODEN.

BEMOEDIGENDE VERSCHIJNSELEN.

Hebben we tot onze diepe droefheid er meermalen op moeten wijzen hoe in tal van Kerken weinig belangstelling openbaar wordt omtrent den treurigen toestand van Abrahams vleeschelijke nakomelingen; het is ons een oorzaak van groote vreugde thans te kunnen meêdeelen, dat er kennelijk eenige kentering is te bespeuren.

Wel vloeien de giften nog niet zoo bijzonder ruim; toch is er vooruitgang waar te nemen, o. a. hierin bestaande, dat uit kringen, waar men vroeger zich niet om de Joden scheen te bekommeren, nu en dan offers der liefde inkomen.

Maar vooral is het een bemoedigend verschijnsel, dat ook door Kerkraden de behoefte dieper wordt gevoeld dan weleer, om het lot der Joden zich aan te trekken. Zoo is in een spanne tijds uit onderscheidene Kerken tot één der Deputaten de vriendelijke uitnoodiging gericht om een Bidstond voor de Joden te komen houden. En al kon nu, wegens arbeid in eigen gemeente, als anderszins, maar aan enkele dier uitnoodigingen worden voldaan, toch spreekt het feit voor zich zelf. Bemoedigend vooral was het dat, toen een der Deputaten de vorige maand in een onzer Kerken op een avond in de week optrad, er stoelen bij moesten worden gezet, en een schare van zeker 500 menschen met adelmoedige stilte de zaak der Joden wilde hooren bepleiten. Bemoedigend, dat niet alleen de collecte zeer verrassend was, maar dat eenige dagen later ook nog een nagift ingekomen is.

Bemoedigend is het, dat genoemde uitnoodigingen niet enkel meer komen uit Kerken van 34, maar dat ook de Broeders die in '86 ontkomen zijn, meer begeerte openbaren dan wel vroeger, om speciaal op het volk der Joden te worden gewezen.

Och, had men over wat meer tijd en krachten te berchikken, hoe gaarne zou men overal willen optreden, waar een deur door geliefde Broeders wordt geopend.

Nu echter één man ook maar één weg gaat, de arbeid in eigen gemeente in de eerste plaats moet worden behartigd, en daarom van veel tijdroovende reizen moet worden afgezien, nu zeggen we: laten toch de Leeraars zelf in eigen kring in het belang der Joden eens optreden, en tot het gebed voor dat thans helaas! zooverafgewekene volk, aansporen. Als zij, des Heeren knechten, zich opmaken en bouwen, zal God van den hemel ook dit werk wel doen gelukken.

Er is nog meer bemoedigends, waarop we kunnen wijzen.

Zooals ieder weet, althans kan weten, is onze Colporteur, Broeder Smit, sinds een jaar of vier in den Haag werkzaam.

Van dag tot dag tracht hij gesprekken aan te knoopen en tractaten te verspreiden, hetwelk meestal ook gelukt, al is het niet immer van aangename gevolgen, en al schijnt het menigmaal een ploegen op rotsen te zijn. Sinds geruimen tijd gevoelde hij dan ook de begeerte om ook nog op andere wijze tot heil der Joden werkzaam te zijn. En ziet! boven bidden en denken heeft de Heere deze begeerte vervuld.

In overleg met het plaatselijk „Comité tot bevordering der Zending onder de Joden" is eene wekelijksche Bijbellezing voor volwassen Joden en Jodinnen in het leven geroepen, die nu al eenige malen telkens door pl.m. 20 zonen en dochteren Abrahams werd bijgewoond. Br. Smit behandelt dan dât gedeelte uit Mozes en de profeten, hetwelk den vorigen Sabbath in de Synagoge is gelezen. Niet alleen is alles ordelijk toegegaan, maar er werd ook met aandacht geluisterd, terwijl een enkele zelfs verklaarde gaarne langer te zijn geblieven.

En eindelijk kunnen we nog meêdeelen, dat we in den laatsten tijd brieftwisseling hebben kunnen houden met een Joodsch jongeling, die vast gelooft, dat Jezus is de Christus, en behoefte gevoelt, dien Christus als Zaligmaker voor zijn arm zondaarshart noodig te hebben.

Om den Heiland te kunnen belijden, en zich vrij onder ons Christenvolk te kunnen bewegen, heeft hij de ouderlijke woning moeten verlaten, is thans als bediende in een Manufactuurzaak bij Christenen werkzaam, en ontvangt bij een onzer leeraren onderwijs, ten einde voor het afleggen van openbare belijdenis te worden voorbereid.

De brieven, die we van hem ontvangen, maken ook op anderen, die ze gelezen hebben, een zeer aangenamen indruk.

Gedenken we zijner veel in de gebeden; want de strijd, dien zoo'n Joodsch jongeling heeft te strijden, is zwaarder dan de meeste Christenen zich kunnen denken. En spore ons al het meêgedeelde aan om de belangen van Gods oude volk in het algemeen, hoe langer hoe meer voor den troon der genade neer te leggen; waarbij wij dan den arbeid van de broeders en zusters in den Haag en Rotterdam wel niet zullen vergeten.

Maar laten we dien arbeid ook met onze stoffelijke gaven steunen; want de eenmaal welvoorziene kas zal, als er geene merkbare verandering komt, weldra uitgeput zijn.

Daarom hopen we van haste, dat vele Kerkeraden, in navolging van enkele, besluiten zullen om eene collecte te houden voor de Zending onder de Joden, gelijk we een collecte hebben voor de Heidenen.

Penningmeester is de heer *N. Koops, Oosterstraat 25, Rotterdam.*

Als men de gelden direct aan hem overmaakt, dan kunnen tijd en porto's worden bespaard.

Met den innigen wensch dat Israëls God ons veel gebed geve voor de beminden om der Vaderen wil, wordt het heil der Joden aan de biddende belangstelling van al des Heeren volk minnaam aanbevolen door hun broeder uit Israël,

E. KROPVELD.

Rijswijk, 27 Dec. '04.

P.S. Onze Kerkelijke bladen worden vriendelijk, maar tevens dringend verzocht, bovenstaande zoo spoedig mogelijk over te nemen.

E. K.

Buitenland.

Engeland. De opwekking in Wales. Hoe men ook over de opwekking in Wales oordeele, onmiskenbaar is het, dat de beweging een gunstigen invloed uitoefent op de publieke eerbaarheid. In Cardiff nam het aantal personen, die wegens dronkenschap gearresteerd werden, met 60 pCt. af, terwijl het aantal gevangenen met 40 pCt. verminderde. In de bevolkte streek rondom de stad Rhymney werd er gedurende tien dagen niemand wegens dronkenschap gearresteerd. Te Loughor, de verblijfplaats van Evan Roberts, waar de Revival ontstond, kwam er kennelijke verandering in het leven der inwoners. Wanneer de herbergen gesloten worden, komen er slechts vier à vijf menschen uit, terwijl te voren stroomen menschen bij het sluitingsuur de plaatsen verlieten. Alle kerken in het district zien hun ledental dagelijks vermeerderen.

De Anglicaansche staatskerk van Wales schijnt ook door de beweging te zijn aangegrepen. Zoo werden onder Anglicaansche leiding meetings gehouden te Opper Loughor. De predikant dier gemeente, Dr. T. Jones, was van voornemen die meetings binnen de perken van gewone Godsdienstoefening te houden, doch bij enkele samenkomsten was dit niet mogelijk, doordat sommigen opeens begonnen te bidden of een psalm aanhieven.

Te Trecynon gingen scharen bekeerlingen de hoofdstraten door. Zij hielden stil voor een herberg, die vol mannen was. De Godsdienstige liederen die buiten gezongen werden, beantwoordden de herbergbezoekers met sociale liedjes. Een van de mannen uit de herberg kwam naar buiten en begon luid te praten, om de zangers in de war te brengen. Doch er werd voor dien man gebeden en het gevolg was, dat de man diep getroffen wegging.

Te Carmarthen zijn revival meetings in alle kerken in de plaats van gewone Godsdienstoefeningen gehouden. Op drie achtereenvolgende Maandagen werd niet één geval van dronkenschap voor de overheid gebracht, terwijl neringdoenden den invloed der beweging gewaar worden, daar men hun oude schulden kwam betalen.

Te Aberavon is de beweging zeer krachtig. Op eene meeting omhelsden twee broeders elkander, die in drie jaren geen woord hadden gewisseld, terwijl een moeder haar zoon berouwvol tot zich zag terugkeeren.

Men beweert dat in de Rhondda vallei op eene bevolking van 20,000 zielen, 1000 gevallen van bekeering voorkwamen. Dezelfde mededeelingen komen van andere plaatsen, als Ogmare Valley, Forest Fack, Abercraret Pontycymmer, enz., zoodat men zeggen kan, dat geheel Zuid Wales door de revival is aangeroerd. Moge uit dit alles blijvende winst voor de kerk des Heeren geboren worden!

Een zaak dreigt voor den voortgang van den revival, die in Wales openbaar werd, hinderlijk te zullen worden. Het zijn de interrupties. In Wales gebeurt het, dat een van de hoorders zoo getroffen wordt door hetgeen een van de voorgangers eener meeting zegt, dat hij zich gedrongen voelt een lofzang aan te heffen, of zijn hart uit te storten in een gebed. Evan Roberts heeft tot hiertoe zulke onderbrekingen van de toespraken niet alleen toegelaten, maar ook verdedigd door te zeggen, dat men de werking des Heiligen Geestes niet mag beperken. In Wales schijnen de meetings nog niet daardoor bedorven te worden, denkelijk omdat de geestdrift daar inderdaad groot is. Doch men is ook in Londen Revivalmeetings gaan houden. Men bepaalt er zich daar niet toe, dat men de sprekers in de rede valt om te zingen of te bidden, maar sommigen van de hoorders vallen de sprekers in de rede om zelven iets tot de vergadering te zeggen. Het bedenkelijkste van alles is, dat dikwijls dezelfde personen het woord nemen en dan ontstichten, in plaats van stichten. Hetzelfde verschijnsel heeft men te Liverpool waargenomen in de samenkomsten, die van de Torrey en Alexander Mission uitgaan. Op den duur zal men wel tot de erkenning moeten komen, dat de Heilige Geest een geest van orde is, en dat daarom de leiding der samenkomsten zóó moet zijn, dat niet de eerste de beste het woord kan nemen om zijn licht te laten schijnen. Laat ons hopen dat de opgewekte schare behoefte krijgt aan bediening des Woords. Dan valt het onordelijke weg en luistert men naar den dienaar, als een gezant van Christuswege, en zulk een gezant mag men zoo niet het woord ontnemen, om daarvoor een niet ambtelijk getuigenis te laten hooren.

Duitschland. De zaak Mirbach.

Het volgende werpt een eigenaardig licht op Duitsche toestanden.

In de laatste jaren zijn er in Berlijn heel wat nieuwe Evangelische kerken gebouwd. De stoot daartoe werd reeds gegeven, toen de grijze Wilhelm I Koning van Pruissen was. Wilhelm II en zijne gemalin toonden daarna groote belangstelling in deze beweging, door het brengen van belangrijke geldelijke offers. De gelden door de keizerin geschonken, waren in handen van Mirbach, iemand die ook krachtig ijverde voor het bouwen van nieuwe kerken. Nu is deze Mirbach onlangs gedwongen geworden van het tooneel te verdwijnen, omdat aan den dag was gekomen, dat de gelden, die particulieren bijdroegen voor den kerkbouw in Pruissen's hoofdstad, niet altijd verkregen werden op eene manier, die recht voor God en de menschen genoemd worden kan.

De kroniek van de *Christliche Welt* deelt daaromtrent mede: „De kerkbouw beweging te Berlijn heeft ongetwijfeld veel tot stand gebracht. In 1890 waren er in Berlijn slechts 37 Protestantsche kerken, thans zijn er 110, waarvan 18 nog in aanbouw. Deze kerken hebben 27 millioen guldens gekost. De keizer en de keizerlijke familie schonk daarvoor drie millioen guldens. Uit Berlijn werd bijna 20 millioen voor kerkbouw bijgedragen. Onder de aanzienlijke bijdragen waren er van Joodsche en Roomsche bankiers en handelshuizen. En nu blijkt, dat in de meeste gevallen de rijke giften gegeven zijn in de verwachting, dat het Hof zijne erkentelijkheid hierover zou betoonen door den gevers een titel of ridderorde te schenken of hen tot hoflieveranciers te maken. In vele gevallen is het bewezen dat zulke beloningen werkelijk zijn gegeven. Het is bekend dat Mirbach 53 personen voor verschillende onderscheidingen heeft aanbevolen, allen met goed gevolg. De uitnoodiging om voor die zaak bij te dragen, geschiedde in brieven die tot opschrift hadden: „Cabinet van hare Keizerlijke en Koninklijke Hoogheid".

De socialistische pers heeft Mirbach beschuldigd, dat hij den val veroorzaakte van den hofprediker Stöcker, den voorstander van de vrijmaking der kerk van den staat, gelijk men hem noemt. (Inderdaad verlangt genoemde gewezen hofprediker meer zelfstandigheid en meer onafhankelijkheid voor de Evangelische kerk, dan deze tegenwoordig geniet).

Ook beweert men van die zijde, dat Stöcker moest vallen, omdat hij als anti semiet zich hatelijk gemaakt had bij vele Joden en wijl het der Joodschen contribuanten voor het bouwen van Kerken aangenaam zijn zou, als men hem uit de hofkringen verwijderde. Doch wij houden het er voor, dat Stöcker voor den tegenwoordigen Duitschen Keizer moest wijken omdat deze vorst met hand en tand aan het Sumepiscopaat over de Pruissische landskerk vasthoudt, terwijl Stöcker de meening is toegedaan, dat de vorst des lands niet het hoogste zeggenschap over de kerk behoort te hebben.

Gemengd nieuws.

Bijgeloovige Japansche soldaten waren gewoon onder hunne kleederen geschreven gebeden te dragen, welke zij van Boedhistische priesters tegen een vast tarief kochten. Zij geloofden, dat wanneer zij hunne kleederen met die gebeden voerden, zij in het gevecht voor de kogels der vijanden beschermd waren. Toen de geneesheeren moesten constateeren, dat wonden dikwerf doodelijk werden, doordien door de kogels stukken papier in het lichaam gedreven waren, heeft de Japansche regeering het dragen van papieren gebeden aan de soldaten verboden.

Voor het eerst is in Italië een lid van de kerk der Waldenzen tot een hoog ambt geroepen. De senator Canonico is tot president van den senaat benoemd. Eenige jaren geleden bood Rudini aan Canonico de portefeuille van justitie aan. Hij weigerde die echter beslist, omdat hij van oordeel was, dat een Protestant niet regeeren mocht over de Roomsche geestelijkheid. In Italië heeft namelijk de minister van justitie de zaken den eeredienst betreffende, te behandelen.

Een belijdenis. In *De Vereeniging*, te Pretoria verschijnende, vinden wij deze belijdenis: »Het is tamelijk algemeen bekend dat ik mij tijdens den jongsten oorlog ook zoo zwak heb gedragen, dat ik het wapen tegen mijn ouden vader, mijn mede broeders en mijn volk heb opgenomen. Ja, ik heb het zelfs zoo ver gebracht, dat ik tot kapitein onder de »National Scouts" werd aangesteld.

Wat aanleiding gegeven heeft tot die treurige daad, moet hier liefst verzwegen worden, want het strekt niet tot eer, noch van mij, noch van hen die mij daartoe aanvoerden.

Ik heb reeds aan den Kerkeraad alhier geschreven, vragende om vergiffenis van mijne verkeerdheid, en ik heb zulks ook verkregen. Ook bij den Heere ben ik nog steeds bezig te roepen om genade over mijne groote zonde.

Maar ik gevoel mij toch zoo onwaardig en schuldig, dat ik geen rust voor mijn gemoed kan vinden. Want het is mij nog altijd of mijner broeders bloed aan mijne handen kleeft. Ofschoon ik zelf ernstig gewond werd, toen ik trachtte mijn volk te helpen uitroeien en daardoor nu ook levenslang met een mankement zal moeten gaan, zoo wil ik niet te min als in het stof mij neerleggen en het gansche Afrikaner volk om vergiffenis smeeken. Zoo er nog iemand is, die tegen mij iets gevoelt, weet dan, mijn broeder, dat ik gereed ben tot u te komen en u om vergeving te vragen. God zal mij vergeven. Wilt gij allen dan ook, mannen, vrouwen en kinderen, die ik zooveel kwaad en smart heb aangedaan, zulks toch doen, opdat ik rust voor mijn gemoed mag vinden!

Dit is de smeekbede van

Uw bedroefde en beschaamde
mede-Afrikaner,
HANS GRADY."

In *de Hope* lezen wij:

»Men kan dezer dagen bijna geen enkel blad opnemen, dat kennis neemt van den godsdienstigen toestand, of men zou beginnen te vragen: »Zijn de Vandalen losgelaten?" Men waagt driest zijn pennemes of slagbijl aan de kleinooden der Heilige Schrift. Is er, naar deze en die doctor in de Godgeleerdheid, Val noch Verzoening, en wat dies meer zij, in den Bijbel overgebleven, nu komt een geleerd man ons vertellen, dat de Tien Geboden, op geen stuk na, voor den tegenwoordigen stand der dingen, berekend zijn.

Het »eerbiedig onderzoek" van dezen wijze leidde hem tot de ontdekking, dat de »Tien Woorden" nog wel een »singulier belang" zijn, en zulks bijzonder »omdat zij ons mogelijk de eenige proeve geven eener opsomming van 's menschen zedelijke verplichtingen, die men in eenige van de groote godsdiensten der wereld aantreft", maar dat zij, om dienst te doen als vertrouwbare gidsen in het hedendaagsch ingewikkeld leven, jammerlijk te kort schieten.

Van een modern standpunt bezien is het hem zeer duidelijk, dat iemand »al die geboden zou kunnen bewaren en nog verre zijn van het Koninkrijk Gods. Zij zijn, zo» schrijft hij, te negatief. Er wordt op geen actieve weldadigheid aangedrongen. De evolutie van het menschdom wordt aldus erbarmelijk verhinderd. Er is toch geen zaligheid in stil te zitten! Een nadenkend mensch zoude ons thans een Decaloog geven, die, op de positieve plichten, meer klem zou leggen. En, naar zijn opvatting, zouden dan de vier geboden van de eerste tafel gerieflijk kunnen worden ingeruild voor de eenige eenvoudige opdracht, om, »ten koste van alles, de inwendige stemme Gods gehoor te geven."

En de *vier*, welke het onderling gedrag belangen — deze moderne stakkert laat er al vast *twee* van de zes los; toch niet dat zevende en dat achtste? waarmee de hedendaagsche richting zoo gemakkelijk breekt — zij konden in *een* omvattend verbod begrepen worden, namelijk, »dat wij elkanders welleven nooit te na zouden komen".

Hoe na-lef!

Hoe zou het machtig meehelpen tot de verhaasting van dien dag van algemeen anarchisme. Niet meer *een* God, maar elk een zijn *eigen* god, en iedereen doende wat in zijn oogen recht is.

Alle objectieve waarheid prijs gegeven.

Zonder God — maar dan ook zonder hoop.

Wij zullen ons echter houden aan het Woord, en in den openbaren eeredienst, ook aan het lezen van »de Wet des Heeren".

En met nadruk op den aanhef:

»*Toen sprak God al deze woorden*".

WINCKEL.

Voor Kinderen.

OOST EN WEST.

XLIII.

OP JACHT.

Daar de heer De Cuyper geruimen tijd aan de Kaap vertoeven zou, was 't natuurlijk, dat men alles deed, om zulk een groot heer het leven aangenaam te maken. Dit was nu niet bepaald gemakkelijk, wijl in dien tijd het land nog grootendeels woest lag, en de stad juist niet veel beziens waardigs of aantrekkelijks had.

Toch was er veel te zien, dat de bewindhebber der Compagnie, te Amsterdam nooit had aanschouwd, zooals struisvogels, hartebeesten, antilopen, buffels, leeuwen en dergelijke, die in veld en bosch nog vrij rond liepen. Tegenwoordig zijn die dieren sterk verminderd of, zoo als de struisvogels, door den mensch tot zijn eigendom gemaakt, althans in de Kaapkolonie. De geheel wilde beesten, als leeuwen en buffels, verdwijnen meer en meer.

Te dien tijd echter was de Kaapsche buffel of wilde os zeer bekend, en geducht ook. Men ging hem liefst uit den weg of trachtte hem te dooden. De jacht op zulk een dier was niet zonder gevaar. De heer De Cuyper echter, die er over had hooren spreken, gaf eens te kennen, dat hij niet ongaarne zulk een buffeljacht bij zou wonen. En de gouverneur gaf aanstonds bevel aan zijn onderhoorigen, op een bepaalden